

2011-02-24

Dnr 40-2010:268

Beslut

efter riktad tillsyn inom området
skolpliktsbevakning i Stockholms kommun,
Katarina Norra skola, Sundbyskolan,
Tätorpsskolan och Nya Elementar

Stockholms kommun

Utbildningsförvaltningen

Box 22049, 104 22 Stockholm

registrator@utbildning.stockholm.se

Katarina Norra skola

Tjärhovsgatan 17, 116 21 Stockholm

knorra.kna@stockholm.se

Sundbyskolan

Sundbyvägen 88-98, 163 44 Spånga

sundbyskolan.SUY@stockholm.se

Tätorpsskolan

Pilvingegatan 32-34, 128 35 Skarpnäck

Nya Elementar

Bergslagsvägen 80, 168 55 Bromma

nyaelementar.nye@stockholm.se

Riktad tillsyn inom området skolpliktsbevakning i Stockholms kommun, Katarina Norra skola, Sundbyskolan, Tätorpsskolan och Nya Elementar

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning syftar till att säkerställa skolpliktiga barns rätt till utbildning. Skolinspektionen ska bedöma om kommunen och ett urval av skolor belägna i kommunen uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning.

I Stockholms kommun är ansvaret för att se till att skolpliktiga elever i kommunens grundskola och särskola fullgör sin skolgång delegerat till rektor och uppgiften sköts på skolorna. Rektorerna kan i svåra fall få ett visst stöd från utbildningsförvaltningen genom att köpa experthjälp från en stödenhet på utbildningsförvaltningen. Av intervjuer med rektorer och representanter på stödenheten framgår att skolorna drar sig för att anlita stödenheten. Av de skolor som ingått i denna tillsyn framkommer att många skolor bygger egna nätverk för att bolla svåra frågor och hitta lösningar i svåra fall. Ett stort ansvar vilar därmed på rektorerna. Rektorerna upplever att de i stor utsträckning lämnas själva i utförandet av skolpliktsbevakningen.

Stockholms kommun behöver ta ett ökat ansvar för de övergripande strukturerna gällande stödet till rektorerna i bevakningen av skolplikt. Skolpliktsbevakning innebär inte bara att bevaka att elever är skolplacerade utan också att bevaka och tillse att elever fullgör sin skolgång. Det är av stor vikt att det på huvudmannanivå finns tydliga och fungerande rutiner för hur problem i enskilda fall som en skola behöver hjälp med att hantera eller inte längre kan hantera lyfts till huvudmannanivå samt att det finns en beredskap och förutsättningar att ge den enskilda skolan stöd i sådana ärenden. Det är vidare av stor vikt att förvaltning och nämnd har kännedom och kunskap om såväl den totala frånvaron i skolorna som de elever som har frånvaro i stor utsträckning samt att förvaltningen har ansvar för de övergripande strukturerna gällande insamling av information från skolorna. Utifrån sammanställningar av frånvaron i skolorna behöver kommunen göra analyser och dra slutsatser för att ge stöd åt skolorna och vidta olika typer av insatser. Detta för att till exempel upptäcka skolor med elever som har frånvaro i stor utsträckning eller elever som trots omfattande insatser från skolans sida inte går att få åter i undervisningen och eventuellt upptäcka fall där det kan bli aktuellt med vitesföreläggning. Skolinspektionen bedömer att Stockholms kommun brister i dessa avseenden.

Stockholms kommun behöver ta ett större ansvar för att utreda och pröva ärenden då fristående skolor till hemkommunen anmäler elever med frånvaro i stor utsträckning. Oavsett om eleven går i en fristående eller i en kommunal skola ska elevens bästa stå i fokus för att garantera elevens rätt till utbildning.

Katarina Norra skola har fungerande rutiner för bevakning av att alla barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Skolan kontrollerar varannan vecka att skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. Katarina Norra skola har väldigt lite problem med frånvaro. Skolan har i förebyggande syfte medvetet arbetat med förhållningssätt bland all personal på skolan för att bygga goda relationer till eleverna och deras vårdnadshavare. Enligt skolan handlar det om att möta varje elev med respekt och att vara lyhörd för elevens behov och önskemål i alla sammanhang. Skolan upplever att eleverna trivs i skolan och därför vill vara i skolan vilket i sin tur lett till låg frånvaro. Skolan kan snabbt identifiera och sätta in tidiga insatser om så behövs. Åtgärderna kan vara såväl på individnivå, men även mer strukturella på skolnivå.

Sundbyskolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Det är för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. Sundbyskolan gör ingen sammanställning eller analys av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen. Det är av stor vikt att göra sammanställningar på skolnivå för att kunna dra slutsatser utifrån frånvaron.

Skolan har rutiner och tydlig ansvarsfördelning för arbetet kring frånvarohantering. Skolan har fungerande rutiner för arbetet kring att utreda skälen till elevfrånvaro och arbetar med åtgärder på såväl individnivå som på skolnivå. Skolan har haft mycket stora problem med skolk och arbetar intensivt med att försöka vända trenden. Skolan har dock fortfarande en stor andel elever med ogiltig frånvaro och saknar trots intensivt arbete fungerande rutiner för att åtgärda den ogiltiga frånvaron bland eleverna fullt ut.

Tätorpsskolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Det är för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. En elev kan då vara utan utbildning i en månad innan åtgärder vidtas. Skolan har elever med ogiltig frånvaro. Skolan arbetar intensivt med att utreda skälen till frånvaron och arbetar aktivt med åtgärder på såväl individnivå som på skolnivå, men skolan saknar fungerande rutiner för att fullt ut åtgärda den ogiltiga frånvaron. Skolan har fungerande rutiner i sitt arbete med frånvarohantering.

Nya Elementar har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Det är för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. Nya Elementar gör ingen sammanställning eller analys av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen. Det är av stor vikt att göra sammanställningar på skolnivå för att kunna dra slutsatser utifrån frånvaron. Skolan har ett fåtal elever med ogiltig frånvaro. Skolan har ett förebyggande arbete kring värdegrund och förhållningssätt vilket har lett till ett klimat som gör att eleverna trivs på skolan. Skolan arbetar intensivt med att utreda skälen till frånvaron och arbetar med åtgärder på såväl individnivå som på skolnivå.

Skolinspektionen har i tillsynen av Stockholms kommun identifierat följande brister inom kommunens ansvarsområden som måste åtgärdas:

- Kommunen har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt (3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag).
- Kommunen saknar kunskap om den totala frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag).

- Kommunen brister i sina rutiner och sitt arbete med att se till att skolpliktiga elever i kommunens grund- och särskola fullgör sin skolgång (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag).
- Kommunens rutiner brister vid hantering av anmälningar från fristående huvudman om att skolpliktig elev i den fristående skolan är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak (3 kap. 14 § 1985 års skollag).

Skolinspektionen har i tillsynen av Sundbyskolan identifierat följande brister som måste åtgärdas:

- Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt (3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag).
- Skolan saknar sammanställningar av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen och saknar därmed kunskap om den totala frånvarosituationen i skolan (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag, 3 kap. 11 § 1985 års skollag).
- Sundbyskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag, 3 kap. 11 § 1985 års skollag, 6 kap. 8 a § grundskoleförordningen).

Skolinspektionen har i tillsynen av Tåtorpsskolan identifierat följande brister som måste åtgärdas:

- Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt (3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag).
- Tåtorpsskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro (3 kap. 13 § första stycket första meningen skollagen, 3 kap. 11 § 1985 års skollag, 6 kap. 8 a § grundskoleförordningen).

Skolinspektionen har i tillsynen av Nya Elementar identifierat följande brister som måste åtgärdas:

- Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt (3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag).
- Skolan saknar sammanställningar av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen och saknar därmed kunskap om den totala frånvarosituationen i skolan (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag, 3 kap. 11 § 1985 års skollag).

Bedömningar redovisas i bilagorna 2-6.

Brister inom Stockholms kommuns ansvarsområde ansvarar kommunen för att åtgärda. Brister i verksamheten vid Sundbyskolan, Tätorpsskolan och Nya Elementar ansvarar rektor och Stockholms kommun för att åtgärda. Kommunen ska lämna redovisning till Skolinspektionen senast den 24 maj 2011.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit projektledare Jonas Nygren och undervisningsrådet Elisabeth Fogelberg.

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Åsa Strand
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1	Allmänt om tillsynen
Bilaga 2	Beskrivning och bedömningar för Stockholms kommun
Bilaga 3	Beskrivning och bedömningar för Katarina Norra skola
Bilaga 4	Beskrivning och bedömningar för Sundbyskolan
Bilaga 5	Beskrivning och bedömningar för Tätorpsskolan
Bilaga 6	Beskrivning och bedömningar för Nya Elementar

Allmänt om den riktade tillsynen

I den riktade tillsynen undersöker Skolinspektionen ett avgränsat område i ett begränsat antal kommuner och skolor. Målet med denna riktade tillsyn är att bedöma om kommuner och huvudmän för fristående skolor samt skolor belägna i kommunerna uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning. Syftet med detta är att säkerställa alla skolpliktiga barns rätt till utbildning.

Bestämmelser om skolpliktsbevakning finns i skollagen. Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram till dess.

Målet med denna riktade tillsyn är att bedöma om kommuner och huvudmän för fristående skolor samt skolor belägna i kommunerna uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning. Syftet med detta är att säkerställa alla skolpliktiga barns rätt till utbildning.

De frågeställningar som ska besvaras inom ramen för den riktade tillsynen är följande.

- Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?
- Har kommunen och skolorna fungerande rutiner för frånvarorapportering?
- Fullgör huvudmannen för de fristående skolorna sin anmälningsskyldighet till hemkommunen när skolpliktig elev i de fristående skolorna är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak?
- Lämnar huvudmannen för de fristående skolorna snarast uppgift till elevens hemkommun när skolpliktig elev börjar eller slutar vid skolan?
- Har skolorna fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande och för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?
- Vilka strategier tillämpar skolorna för att få eleven att åter delta i undervisningen?

Stockholms kommun, Katarina Norra skola, Sundbyskolan, Tätorpsskolan och Nya Elementar ingår i Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning. Representeranter för Stockholms kommun och Katarina Norra besöktes den 5 oktober 2010 av Åsa Strand och Johan Pellberg. Sundbyskolan besöktes den 12 oktober 2010 av Åsa Strand, Johan Pellberg och Jonas Nygren. Tätorpsskolan besöktes den 18 oktober 2010 av Åsa Strand och Josefine Dahlqvist. Nya Elementar besöktes den 11 november 2010 av Åsa Strand och Johan Pellberg.

Denna riktade tillsynen omfattar 50 skolor och 28 kommuner. Tillsynen kommer att resultera i dels en övergripande rapport, dels ett beslut med bedömningar för respektive huvudman och skola där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolförfattningarnas krav uppfylls.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dokument från kommunen och skolorna samt den information som Skolinspektionen samlat in vid intervjuer och samtal med tjänstemän vid utbildningsförvaltningen och utbildningsnämnden samt rektor och representanter för personalen vid skolorna.

Företrädare för kommunen och rektor vid respektive skola har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut.

Beskrivning och bedömningar för Stockholms kommun

Stockholms kommun har drygt 832 000 invånare. Barn i åldrarna 0-15 år utgör 17 procent av befolkningen i kommunen.

I Stockholms kommun finns enligt kommunen 144 kommunala skolor, 109 fristående skolor och 2 personalkooperativ. Cirka 19 procent av de skolpliktiga eleverna går i fristående skolor.

Stockholms kommun har en utbildningsförvaltning som leds av en förvaltningsdirektör. Utbildningsförvaltningen verkställer utbildningsnämndens beslut gällande kommunal förskoleklass, grundskola, särskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda samt för skolbarnsomsorg. Utbildningsförvaltningen är indelad i åtta avdelningar varav två avdelningar är berörda i denna tillsyn – grundskoleavdelningen och avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet. Grundskoleavdelningen leds av en grundskolechef och avdelningen ansvarar för skolbarnsomsorg, förskoleklass, grundskola och särskola. Avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet har en avdelningschef och har ett ansvarsområde som omfattar såväl anordnare som barn, elever och studerande inom verksamheterna – enskilt driven förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, fristående grund-, gymnasie- och särskola, utbildning för vuxna samt stockholmselever i andra kommuner.

Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Kommunen har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

I Stockholms kommun är det rektorerna vid respektive skola som har till uppgift att bevaka att skolpliktiga barn, som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Beskrivning av hur respektive skola i denna tillsyn arbetar med skolpliktsbevakningen framgår av bilagorna för varje skola.

Kommunen har ett register, BoSko, över alla skolpliktiga elever i kommunen. Av registret framgår i vilken skola eleven är placerad eller om eleven får sin utbildning på annat föreskrivet sätt, samt om eleven vistas utomlands och hur länge. Registret uppdateras en gång per vecka mot folkbokföringsregistret. Skolorna ska enligt rutinerna kontinuerligt lägga in inflyttning och utflyttning av elever från den egna skolan i registret. Skolorna ska kontakta varandra så att en elev först skrivs ut från en skola för att sedan kunna skrivas in i den nya skolan. De fristående skolorna ska rapportera när en elev börjar eller slutar vid skolan till utbildningsförvaltningen, som för in dessa förändringar i BoSko. Förvaltningsnivån kan i BoSko se om en elev inte har skolplacering, men ansvaret för att följa upp detta ligger på skolorna. Rutinerna finns beskrivna i utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning" och det går även ut ett så kallat "BoSko-blad" med information till skolorna om att skolorna rekommenderas att minst en gång per månad göra kontroll i BoSko av icke skolplacerade elever i upptagningsområdet, samt vilka åtgärder skolorna ska vidta när en elev saknar skolplacering. Av riktlinjerna framgår inte när eller hur en skola ska ta kontakt med utbildningsförvaltningen om en elev inte går att hitta efter det att skolan följt alla åtgärder då skolplacering för en elev saknas. Vidare saknas rutiner för hur skolan ska agera då signaler finns om att en elev inte får föreskriven utbildning.

Två gånger per år sänder utbildningsförvaltningen ut listor till de fristående skolorna för kontroll och komplettering av elever i alla årskurser. Listorna visar vilka elever som är folkbokförda i Stockholm och som utbildningsförvaltningen har registrerade i BoSko. De fristående skolorna ska till utbildningsförvaltningen skicka in kompletterande rapportering, till exempel om elever börjar eller slutar. Av utbildningsförvaltningens riktlinjer till fristående skolor – Liten checklista vid rapportering av stockholmselever – framgår att all rapportering från fristående skolor till utbildningsförvaltningen ska ske kontinuerligt gällande när elev börjar eller slutar på skolan.

I utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning" och i "BoSko-bladet" med information till skolorna anges hur de kommunala skolorna månadsvis ska göra en kontroll av icke skolplacerade elever i upptagningsområdet, samt vilka åtgärder skolorna ska vidta när en elev saknar skolplacering. Enligt uppgift från skolorna som ingår i denna tillsyn bekräftas att kontroll utförs månadsvis och i ett fall varannan vecka. Det är för sällan att endast en gång per månad kontrollera om elever har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. En elev kan då vara utan utbildning i minst en månad innan åtgärder vidtas. Av riktlinjerna framgår inte när eller hur en skola ska ta kontakt med utbildningsförvaltningen om en elev inte går att hitta, efter det att skolan följt alla åtgärder då skolplacering för en elev saknas. Vidare saknas rutiner för hur skolan ska agera då signaler finns om att en elev inte får föreskriven utbildning. Av Skolinspektionens intervjuer med skolor i denna tillsyn, framkommer att skolorna önskar mer stöd från utbildningsförvaltningen i sitt arbete med skolpliktsbevakningen. Sammantaget innebär detta att Stockholms kommuns rutiner, för bevakning av att skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda i kommunen har skolplacering eller får utbildning på annat föreskrivet sätt, inte fungerar tillfredställande.

Har kommunen fungerande rutiner för frånvarorapportering?

Bedömning:

Kommunen saknar kunskap om den totala frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång.

Kommunen brister i sina rutiner och sitt arbete att se till att skolpliktiga elever i kommunens grund- och särskola fullgör sin skolgång.

Kommunens rutiner brister vid hantering av anmälningar från fristående huvudman om att skolpliktig elev i den fristående skolan är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 14 § 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Bevakningen av att skolpliktiga barn skrivs in i någon skola och fullgör sin skolgång är delegerat till rektor. Frånvarorapporteringen sköts på skolorna och bedöms därför under respektive skola.

I Stockholms kommun har en satsning skett för att föra samman information från Bo-Sko med Skolwebben, som är digitalt system för frånvaro och dokumentation, och Novaschem, som är ett schemaläggningssystem. Hittills har systemet inte fungerat fullt ut på grund av tekniska problem. När systemet fungerar kommer kommunen ta fram olika typer av statistik och göra sammanställningar. Det är av stor vikt att på kommunnivå snarast se till att det finns fungerande registreringssystem, så att sammanställningar görs på huvudmannanivå och så att skolorna kan göra sammanställningar på skolnivå. Sammanställningar behöver tas fram för att ge en helhetsbild av tillståndet i kommunen. Det handlar om att identifiera, analysera och dra slutsatser för att ge stöd åt skolorna och utifrån dessa göra olika typer av satsningar.

I Stockholms kommuns skolor används Skolwebben för registrering av elevernas frånvaro. Förvaltningen har tagit fram riktlinjer för registrering av frånvaro i Skolwebben – Anvisningar för registrering av elevers frånvaro. Där definieras till exempel att ogiltig frånvaro är när en elev uteblir utan att vara sjuk eller utan att ha beviljats ledighet från del av eller hel skoldag. Det finns även en centralt framtagna handlingsplan – Handlingsplan för hantering av elevers frånvaro i grundskola och obligatorisk särskola. Av Skolinspektionens intervjuer med skolor i denna tillsyn framgår att handlingsplanen är välkänd och används i skolornas arbete med frånvarohantering. I handlingsplanen beskrivs rutiner kring sjukfrånvaro, ledighet samt ogiltig frånvaro. Vidare finns i handlingsplanen en åtgärdsstrappa för hur skolorna ska agera vid ogiltig frånvaro. Av åt-

gårdstrappan framgår när hemmet ska kontaktas, åtgärdsprogram ska upprättas, elevvårdskonferens ska genomföras samt när kontakt med socialtjänst och BUP ska tas. Av handlingsplanen framgår inte när eller hur kontakt med utbildningsförvaltningen tas gällande elever som har stor och långvarig frånvaro eller när enskilda elevärenden ska lyftas i nämnden. På förvaltningsnivå arbetar man inte med enskilda elevärenden, utan ansvaret för det arbetet ligger på skolnivå. På förekommen anledning, det vill säga då rektor anmäler, tas enskilda elevärenden upp i utbildningsnämnden, vilket har skett vid några tillfällen och två fall har lett till vitesföreläggning.

Sammantaget framkommer vid intervjuer med de skolor som ingått i tillsynen att skolorna i huvudsak utför ett bra arbete och har goda rutiner men att de önskar mer stöd från utbildningsförvaltningen i sitt arbete med skolpliktsbevakningen. Vid kommunikationen uppger utbildningsförvaltningen att de biträdande grundskolecheferna träffar rektorerna regelbundet och vid dessa möten ska övergripande frågor så som elevfrånvaro tas upp. Men trots detta upplever skolorna att det står ensamma i sitt arbete med skolpliktsbevakning och frånvarohantering.

Skolpliktsbevakning innebär inte bara att bevaka att elever är skolplacerade utan också att bevaka och tillse att elever fullgör sin skolgång. Det är av stor vikt att det på huvudmannanivå finns tydliga och fungerande rutiner för hur problem i enskilda fall som en skola behöver hjälp med att hantera eller inte längre kan hantera lyfts till huvudmannanivå samt att det finns en beredskap och förutsättningar att ge den enskilda skolan stöd i sådana ärenden. Det är vidare av stor vikt att förvaltning och nämnd har kännedom och kunskap om såväl den totala frånvaron i skolorna som de elever som har frånvaro i stor utsträckning samt att förvaltningen har ansvar för de övergripande strukturerna gällande insamling av information från skolorna. Utifrån sammanställningar av frånvaron i skolorna kan kommunen göra analyser och dra slutsatser för att ge stöd åt skolorna och vidta olika typer av insatser. Skolinspektionen bedömer att Stockholms kommun brister i dessa avseenden.

Frågan om så kallade "hemmasittare" och skolgång för elever som placeras av socialtjänsten har diskuterats i utbildningsnämnden. Utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att arbeta med frågan och utvecklingsprojekt har startats. Vidare har man i nämnden identifierat problem med den ökade elevfrånvaron som är sanktionerad hemifrån till exempel familjer som reser till sina hemländer under en längre period utan beviljad ledighet eller familjer som vill åka på långa semesterresor under terminerna. Denna fråga planerar utbildningsnämnden och utbildningsförvaltningen att arbeta vidare med.

På förvaltningsnivå sker samverkan med socialtjänsten på central nivå. Bland annat har ett stödmaterial utarbetats för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter, socialtjänsten och skola.

Av utbildningsförvaltningens riktlinjer till fristående skolor "Liten checklista vid rapportering av stockholmselever" framgår hur och när de fristående skolorna ska rappor-

tera när elev börjar eller slutar vid fristående skola. Av dokumentet framgår dock inte hur de fristående skolorna till kommunen ska anmäla elever som är frånvarande i stor utsträckning. Av Skolinspektionens intervjuer med fristående skolor framkommer att det varit oklart hur kontakten ska ske och vem de ska vända sig till. Vid kontakt med utbildningsförvaltningen gällande elever med stor frånvaro har ärendena bollats tillbaka till de fristående skolorna med hänvisning till att det är den fristående skolans ansvar att hantera de elever som är inskrivna hos dem. Detta trots att skolorna haft elever med stor frånvaro under mycket lång tid och aktivt arbetat såväl internt som externt med till exempel BUP och socialtjänst. Kommunen har, enligt 3 kap. 14 § 1985 års skollag, ett ansvar att pröva om en elev ska åläggas skolgång i grundskolan eller särskolan då fristående skolor till hemkommunen anmäler elever med frånvaro i stor utsträckning utan giltig orsak. Oavsett om eleven går i en fristående eller i en kommunal skola ska elevens bästa stå i fokus för att garantera elevens rätt till utbildning.

Beskrivning och bedömningar för Katarina Norra skola

Katarina Norra skola ligger på Södermalm i Stockholm. Skolan uppfördes år 1895. I Katarina Norra skola går cirka 670 elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolan är organiserad i arbetslag. På skolan finns ett elevhälsoteam bestående av skolsköterska, kurator och specialpedagoger.

Tabell 1: Ogiltig frånvaro, grundskola årskurserna 7-9 höstterminen 2010.

Katarina Norra skola	Antal
Elever	198
Elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent	2
Elever med en sammanhängande ogiltig frånvaro på en månad eller mer	0

Källa: Enligt rektors uppgift 2011-01-19

Antal elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent under två månader eller mer. Både ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro.

Antal elever med en i huvudsak sammanhängande ogiltig frånvaro under minst en månad. (Det ska räknas som sammanhängande ogiltig frånvaro även om eleven varit närvarande vid enstaka lektioner eller enstaka dag under perioden.)

Har skolan fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Katarina Norra skola har en intendent som ansvarar för in- och utskrivning av elever i utbildningsförvaltningens register "BoSko". In- och utskrivning av elever i den egna skolan sker snarast eller senast samma vecka. Skolan arbetar utifrån utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning", som innebär att skolan ska följa en åtgärdstrappa enligt följande – kontakta den skola eleven senast gick i, kontakta vårdnadshavarna, kontakta folkbokföringen, kontakta försäkringskassan, om vårdnadshavaren anger att eleven går i en fristående skola kontaktas handläggare på utbildningsförvaltningen. Katarina Norra har även utarbetat en egen detaljerad plan för bevakning av att eleverna i upptagningsområdet har en skolplacering som förutom

kommunens rutin består av andra instanser som kontaktas, så som till exempel socialtjänsten, posten, skatteverket. Översynen av upptagningsområdet i BoSko sker varannan vecka.

Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 7 § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Katarina Norra skola använder "Skolwebben", ett digitalt system för frånvaro och dokumentation, i den dagliga frånvarorapporteringen. Vårdnadshavarna ringer till skolans reception och anmäler elevfrånvaron. Det är rektorerna som sitter i receptionen på morgonen mellan kl. 08.00-09.00 och tar emot telefonsamtal från föräldrar samt talar med och träffar de föräldrar som lämnar sina barn i skolan på morgonen. Rektorerna lägger i samband med detta in elever med anmäld frånvaro i Skolwebben. På så sätt får rektorerna en kontakt med varje vårdnadshavare och en god relation vilket fungerar väl i förebyggande syfte, samt att rektor direkt får en bild över frånvarosituationen i skolan.

Lärarna för samma dag in sena ankomster och eventuell frånvaro från lektionerna i Skolwebben. Mentorerna följer sedan upp sina elever minst en gång per vecka. Rektor följer upp att lärarna för in och följer upp rapporteringen i skolwebben. Lärarna lämnar sammanställningar över frånvaron till rektor terminsvis. Vissa tekniska problem har tidvis funnits i Skolwebben, men vid de tillfällena förs frånvaron på skolan manuellt. I Skolwebben kan man vid behov göra sammanställningar på skolnivå över frånvaron, men det sker bara på förekommen anledning på grund av att skolan har väldigt låg frånvaro och i princip förekommer ingen ogiltig frånvaro på skolan. Skolan upplever att man på förvaltningsnivå inte efterfrågar sammanställningar från skolan över elevers frånvaro vid skolan.

Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Då problem uppstår kring en elev gällande frånvaro följer skolan den åtgärdsstrappa som finns i utbildningsförvaltningens handlingsplan för hantering av elevers frånvaro i grundskola och obligatorisk särskola. Klassläraren eller mentorn pratar med eleven och hemmet och försöker ta reda på vad orsaken är till att eleven är hemma och sedan arbetar skolan vidare utifrån det. I och med att skolan arbetat mycket medvetet med förhållningssätt, goda relationer och samtal med elever och deras vårdnadshavare brukar det ofta räcka med en första kontakt för att lösa problemet. Om inte görs en utredning, frågan kan lyftas i arbetslaget för att lärarna tillsammans kan diskutera, åtgärdsprogram upprättas, elevhälsan kan kopplas in och eventuellt kallas familjen till elevvårdskonferens. Det handlar om att hitta individuella lösningar för varje elev. Många gånger kan det handla om enkla lösningar och ibland kan det handla om att det vid utredning visar sig att eleven har något funktionshinder. Skälen till frånvaron kan variera. Det kan handla om såväl skolrelaterade skäl som skäl i hemmet, till exempel att eleven vill stanna hemma för att ta hand om en förälder eller om att föräldrar till elever i de yngre årskurserna inte lämnar sitt barn i tid till skolan på morgonen.

Elever som under skoldagen mår dåligt ska uppsöka skolsköterskan som då har ett samtal med eleverna för att utreda varför eleven mår dåligt. Eleven ska sedan ringa vårdnadshavaren och en blankett fylls i av skolsköterskan, som lämnas till mentor eller arbetslagets lärare. Vid samtalet med skolsköterskan kan elever upptäckas i ett tidigt skede om de till exempel vill gå hem på grund av huvudvärk som beror på stress och/eller prestationsångest. Skolsköterskan kan då på individnivå arbeta med eleven och dess vårdnadshavare. Vidare kan skolsköterskan ta med sig frågan till elevhälso-teamet och där diskutera eventuella åtgärder på skolnivå som till exempel att anordna en temadag om stress eller om lärarna i arbetslaget behöver ändra och samordna sin planering för att minska stressen bland eleverna. Oftast berör frågor om stress och prestationsångest elever i årskurs 8-9 och då särskilt flickor.

Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?**Bedömning:**

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Skolan har haft och har emellanåt elever som inte kommer till skolan. I de fall det handlar om har skolan dock haft god kommunikation och arbetat med olika lösningar för att få tillbaka eleven till skolan. Det handlar om att möta eleven med respekt, lyssna in elevens behov och önskemål samt vårdnadshavarna. Det har förekommit att elev blivit hämtad av skolans personal i hemmet eller att överenskommelse funnits med föräldrar om att de ska lämna sina barn i skolan och på så sätt har skolan fått eleven att komma tillbaka. På skolnivå kan åtgärderna till exempel handla om att senarelägga den schemalagda skolstarten på morgonen för att elever ska komma i tid till skolan.

I vissa sammanhang har samarbete med socialtjänsten behövts. Skolan har sedan länge egna upparbetade samarbetskanaler med socialtjänsten, men problemet är att socialtjänsten omorganiserar sig ofta och att handläggare byts ut och då måste man börja om igen.

Om skolan behöver externt stöd brukar rektor lyfta frågor i rektorsnätverket i närområdet.

Beskrivning och bedömningar för Sundbyskolan

Sundbyskolan ligger i stockholmsförorten Spånga. På skolan går cirka 900 elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolan är organiserad i arbetslag. F-5 består av fyra parallella klasser och årskurs 6-9 består av tre paralleller. Skolan leds av en rektor och tre biträdande rektorer. Elevhälsoteamet består av skolledningen, samt skolans två specialpedagoger, skolsköterska och skolpsykolog.

Tabell 1: Ogiltig frånvaro, grundskola årskurserna 7-9 höstterminen 2010.

Sundbyskolan	Antal
Elever	228
Elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent	36
Elever med en sammanhängande ogiltig frånvaro på en månad eller mer	0

Källa: Enligt rektors uppgift 2011-01-19

Antal elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent under två månader eller mer. Både ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro.

Antal elever med en i huvudsak sammanhängande ogiltig frånvaro under minst en månad. (Det ska räknas som sammanhängande ogiltig frånvaro även om eleven varit närvarande vid enstaka lektioner eller enstaka dag under perioden.)

Har skolan fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket andra meningen 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

I Sundbyskolan arbetar skolkanslisten och biträdande rektor med in- och utskrivning av elever i den egna skolan i utbildningsförvaltningens register "BoSko", vilket sker omgående eller minst varje vecka. Vid in- och utskrivning av elever är skolan noga med

att båda vårdnadshavarna har skrivit under blanketten för byte av skola. I BoSko kan en elev inte skrivas in i en ny skola förrän den avlämnande skolan skrivit ut eleven. Skolan arbetar utifrån utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning", som innebär att skolan ska följa en åtgärdsstrappa enligt följande – kontakta den skola eleven senast gick i, kontakta vårdnadshavarna, kontakta folkbokföringen, kontakta försäkringskassan, om vårdnadshavaren anger att eleven går i en fristående skola kontaktas handläggare på utbildningsförvaltningen. Översyn av att eleverna i skolpliktsbevakningsområdet har skolplacering i BoSko sker varje månad. Av BoSko framgår om en elev bor utomlands. Skolkanslisten registrerar i BoSko om en elev flyttar utomlands.

Det är enligt Skolinspektionens bedömning för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. En elev kan då vara utan utbildning i en månad innan åtgärder vidtas.

Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?

Bedömning:

Skolan saknar sammanställningar av frånvarosituationen på skolnivå och saknar därmed kunskap om den totala frånvarosituationen i skolan.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 7 § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Sundbyskolan använder "Skolwebben", ett digitalt system för frånvaro och dokumentation, för den dagliga frånvarorapporteringen. Skolan upplever att Skolwebben är ett system som fungerar dåligt och att det finns många tekniska problem med det. Detta innebär att den dagliga frånvarorapporteringen blir omständlig och tidskrävande för lärarna på skolan. Trots detta anger rektorn att lärarna plikttroget fullföljer sitt registreringsansvar i Skolwebben. Tanken är att man ur Skolwebben ska kunna plocka fram statistik på såväl skol- som förvaltningsnivå. Problemen med Skolwebben har dock inneburit att systemet inte är tillförlitligt och därför har det hittills varit svårt att göra sammanställningar.

För den dagliga frånvarorapporteringen ringer vårdnadshavarna i förskoleklass till årskurs 5 till skolan på morgonen och anmäler frånvaro. Varje klasslärare får information om sina frånvaroanmälda elever och lägger in dem i Skolwebben samt följer upp

sina elever. I årskurs 6-9 finns en central frånvarohantering dit föräldrarna ringer in frånvaron och sedan läggs frånvaron in i Skolwebben centralt. Undervisande lärare skall under dagen rapportera lektionsfrånvaro i Skolwebben helst efter varje lektion men i vart fall senast samma dag. Om en elev har frånvaro del av dag, till exempel skolk från lektion, rapporteras det till hemmet direkt i anslutning till lektionen.

Mentorn ansvarar för att veckovis bevaka och följa upp sina mentorselevers frånvaro. Om mentorn vet att det finns en elev med stor frånvaro sker bevakningen och uppföljningen oftare än veckovis. Mentorn skickar för varje elev hem en frånvarosammanställning varje vecka.

Granskningen visar att skolan i stort sett har fungerande rutiner för frånvarorapportering. På individnivå har skolan och då särskilt mentorerna en samlad bild över de elever som har frånvaro. Rektor gör dock ingen sammanställning eller analys av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen. Skolinspektionen bedömer att det är av stor vikt att göra sammanställningar på skolnivå för att kunna dra slutsatser kring till exempel frånvaro i ett visst ämne, tid på dagen eller skillnader mellan pojkar och flickor.

Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Mentorerna har huvudansvaret för att genom samtal med eleven och med vårdnadshavarna ta reda på orsaken till att en elev är frånvarande. Det kan handla om såväl skolrelaterade som icke skolrelaterade skäl. Det kan även vara så att föräldrarna själva kontaktar skolan på grund av att de är oroliga för sitt barns motstånd till att gå till skolan. Mentorerna tar vid behov upp frågor om sina mentorselever i arbetslaget. Specialpedagoger deltar regelbundet vid arbetslagsmöten och då lyfts enskilda elever till diskussion i arbetslaget. Då en mentor har haft samtal med elev och vårdnadshavare och upplever att problemet är stort eller att ytterligare stöd behövs anmäls ärendet till elevhälsoteamet. Elevhälsan kan då hjälpa till med utredningen på olika sätt. Det kan handla om att i de yngre åldrarna kalla vårdnadshavarna till möte med elevhälsoteamet eller till elevvårdskonferens för att tillsammans kartlägga vad problemet kan bero på. När

det handlar om de äldre eleverna deltar alltid eleven vid mötet. Utredningen kan bestå av att ta reda på hur eleven fungerar på lektionerna och i hemmet. Ibland behövs mer omfattande utredningar göras och stöd kan i vissa sammanhang behövas från socialtjänsten och BUP.

Skolan har på eget initiativ upparbetat ett bra samarbete med socialtjänsten kring bland annat så kallade "hemmasittare" och har tillsammans med socialtjänsten gjort hembesök hos elever som vägrat komma till skolan. Såväl socialtjänsten som skolan har enligt skolan upplevt att man vunnit mycket på detta samarbete. Då skolorna i Stockholm övergick från att tillhöra stadsdelsnämnderna till utbildningsförvaltningen har skolan på egen hand arbetat upp lokala nätverk i olika sammanhang.

Orsakerna till frånvaron kan vara många. Det kan handla om elever som behöver mer struktur och kontroll över sin skolsituation eller elever som har svårt att uppnå målen och följa med i studierna eller inte har någon egen motor i skolarbetet. Men det kan även handla om kamratrelationer eller situation i hemmet. Skolan har haft problem med såväl ströfrånvaro och skolk som så kallade hemmasittare. Störst har problemen varit med eleverna i de senare årskurserna. Skolan har dock arbetat intensivt med att försöka vända trenden vilket har lett till att skolan idag i mindre utsträckning har problem med ogiltig frånvaro.

Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?

Bedömning:

Sundbyskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Åtgärdsprogram upprättas för de elever som har frånvaro. Åtgärder på individnivå kan variera från fall till fall eftersom man alltid måste hitta individuella lösningar. Exempel på åtgärder kan vara att lärarna ska vara mer uppmärksamma på eleven, ge feedback, bekräfta eleven, belöningssystem, bryta ner schemat i små moduler, skapa tryggare rutiner, konkretisera arbetsuppgifter, stödundervisning i något ämne, kortare avstämningsperioder, tydligare läxor och delmål, att föräldrar skjutsar barnet till skolan, hemundervisning.

Skolan har haft stora problem med skolk men har arbetat intensivt med att försöka vända trenden och är enligt rektorn på god väg i sin arbetsprocess. Skolan har vidtagit

strukturella åtgärder för att komma till rätta med bland annat skolk. Skolan har ett fast schema som innebär att personalen i skolan lätt ska veta när alla på skolan har lektion och det blir då lättare att uppmärksamma om det finns elever som driver runt i korridoren när alla elever borde vara på lektion. Skolan har även tagit bort sitt uppehållsrum som "lockade" elever att hellre vara i uppehållsrummet än på lektioner. Som en tillfällig insats har skolan ett samarbete med personal från Fryshuset, som arbetar i korridorerna med att se till att eleverna går på lektioner och kommer i tid. Skolan har även genomfört en satsning för att arbeta med lärarnas förhållningssätt kring elever som inte går på lektionerna och uppmärksammat samtliga lärare på att inte skicka ut elever som stör i korridoren.

Skolan känner till den åtgärdstrappa som finns i utbildningsförvaltningens handlingsplan för hantering av elevers frånvaro i grundskola och obligatorisk särskola. Skolan anger att de ytterst sällan kontakter utbildningsförvaltningen och det finns heller inte angivet vem man ska kontakta eller när. Skolan har däremot på egen hand upparbetat kontakter med handläggare på utbildningsförvaltningen som de kan vända sig till. Om elevhälsoteamet behöver mer stöd kan de vända sig till exempelvis det skolstöd som finns inom utbildningsförvaltningens uppdragsavdelning, men då mot en kostnad. När skolan tidigare låg under stadsdelsnämnderna kunde skolan få stöd utan kostnad.

Trots omfattande arbete för att få eleverna med frånvaro att åter delta i undervisningen har skolan en stor grupp elever med stor frånvaro utan giltigt orsak. Skolan har enligt Skolinspektionens bedömning inte lyckats skapa fungerande rutiner för att åtgärda den ogiltiga frånvaron bland eleverna och måste fortsätta sitt utvecklingsarbete kring åtgärder samt se till att hela tiden följa upp, utvärdera och ompröva sina åtgärder för att komma tillrätta med problematiken. Vidare behöver rektor göra sammanställningar över frånvaron på skolnivå och utifrån sammanställningen analysera och dra slutsatser kring frånvaron i till exempel ett visst ämne, tid på dagen eller skillnader mellan pojkar och flickor för att kunna göra adekvata satsningar och insatser på skolan.

Beskrivning och bedömningar för Tåtorpsskolan

Tåtorpsskolan ligger i stockholmsförorten Skarpnäck. På skolan går cirka 225 elever i årskurs 6-9. Skolan är organiserad i arbetslag med ett arbetslag per årskurs. Skolan har två parallella klasser i årskurs 6-8 och tre paralleller i årskurs 9. I skolan finns elever med 26 olika språk och 60 procent av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Skolans ledning består av rektor för enheten Skarparby-Tåtorps skolor samt en biträdande rektor för Skarparbyskolan F-5 och en biträdande rektor för Tåtorpsskolan 6-9. På Tåtorpsskolan finns en kurator, skolsköterska och specialpedagog som ingår i skolans elevhälsoteam.

Tabell 1: Ogiltig frånvaro, grundskola årskurserna 7-9 höstterminen 2010.

Tåtorpsskolan	Antal
Elever	141
Elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent	14
Elever med en sammanhängande ogiltig frånvaro på en månad eller mer	3

Källa: Enligt rektors uppgift 2011-01-19

Antal elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent under två månader eller mer. Både ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro.

Antal elever med en i huvudsak sammanhängande ogiltig frånvaro under minst en månad. (Det ska räknas som sammanhängande ogiltig frånvaro även om eleven varit närvarande vid enstaka lektioner eller enstaka dag under perioden.)

Har skolan fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Tätorpsskolan har en skolkanslist som ansvarar för in- och utskrivning av elever i utbildningsförvaltningens register "BoSko". In- och utskrivning av elever i den egna skolan sker snarast eller senast samma vecka som eleven börjar eller slutar. Skolan följer utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning", som innebär att skolan ska följa en åtgärdsstrappa enligt följande – kontakta den skola eleven senast gick i, kontakta vårdnadshavarna, kontakta folkbokföringen, kontakta försäkringskassan, om vårdnadshavaren anger att eleven går i en fristående skola kontaktas handläggare på utbildningsförvaltningen. Översynen av upptagningsområdet i BoSko sker varje månad. Det har hänt att skolan inte kunnat hitta elever som borde finnas i skolpliktsbevakningsområdet. Det finns ingen rutin för att man ska rapportera detta till utbildningsförvaltningen. Det uppstår ofta en fördröjning kring svar från utbildningsförvaltningen gällande om en elev har börjat i en fristående skola, vilket försvårar arbetet med skolpliktsbevakningen på skolan. Skolan anser att rutinerna i kontakten mellan skolan och utbildningsförvaltningen behöver utvecklas gällande skolpliktsbevakningen. Vid inskrivning av nya elever genomförs ett inskrivningsmöte med familjen som biträdande rektor ansvarar för. Kontroll sker alltid av att eleven är utskriven ur föregående skola innan inskrivning sker. Skolan är noggrann med att båda vårdnadshavarna fyller i blanketten för byte av skola.

Det är enligt Skolinspektionens bedömning för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. En elev kan då vara utan utbildning i en månad innan åtgärder vidtas.

Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?**Bedömning:**

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 7 § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Tätorpsskolan använder "Skolwebben", ett digitalt system för frånvaro och dokumentation, gällande den dagliga frånvarorapporteringen. Skolan upplever att Skolwebben är krånglig att använda. Det har funnits tekniska problem med systemet och det tar tid för lärarna att lägga in frånvaron. Det har även funnits problem gällande

behörigheten för att komma in i systemet. Att Skolwebben bygger på "Novaschem", som är ett schemaläggningssystem, gör att frånvaroregistreringen försvåras vid exempelvis temaveckor när man inte arbetar enligt ett ordinarie schema. De digitala systemen styr den pedagogiska verksamheten och det skapar enligt skolledningen problem. Skolan har en Skolwebbsansvarig som har kontakt med utbildningsförvaltningen och skolan har på så sätt framfört de synpunkter man har gällande Skolwebben.

Vårdnadshavarna ringer till skolkanslisten och sjukanmäler sitt barn. Kanslisten fyller i heldagsfrånvaron i Skolwebben och skriver upp de sjukanmälda eleverna på en tavla. Lärarna tar närvaro på sina lektioner och för in frånvaron i Skolwebben under lektionen eller direkt efter lektionen. Mentorn kontrollerar frånvaron för sina elever samma dag och kontaktar hemmet samma dag om ogiltig frånvaro finns. Mentorerna gör sammanställningar på fredagarna och skickar hem en sammanställning över veckans frånvaro varje måndag. Mentorerna har överenskommelser med hemmet om hur rapporteringen till hemmet ska ske. Det kan vara via pappersform, telefonsamtal eller mejl. Tanken är att föräldrarna ska kunna logga in på Skolwebben och själva följa sitt barn, men den funktionen fungerar inte.

Skolan kan ta fram olika sorts statistik ur Skolwebben. När skolledningen får signaler, från lärare eller via arbetet i elevhälsoteamet, tar skolledningen fram information för att se mönster gällande ströfrånvaro, genus, ämnen etc. Just frånvaro i idrott och hälsa kan vara en indikation på att eleven börjar skolka. Många av eleverna på skolan prioriterar inte de praktiskt estetiska ämnen och därför kan det finnas en tendens till att frånvaron är större där än i de teoretiska ämnena. Skolan har kartlagt att skälet till detta är att elever från vissa kulturer inte anser att de praktiskt estetiska ämnena är lika mycket värda som de teoretiska ämnena.

Skolan har fått i uppdrag av utbildningsförvaltningen att skriva om frånvaron i kvalitetsredovisningen. Skolan upplever dock att utbildningsförvaltningen inte ställer sig frågan kring varför frånvaron ser ut som den gör i skolorna och diskuterar inte heller gemensamma strategier för skolorna. Skolan upplever att varje skola förväntas att på egen hand uppfinna hjulet för att lösa sina frågor och problem.

Skolan är restriktiv med att ge ledighet till elever. Skolan har dock problem med att familjer åker utomlands till sina hemländer utan beviljad ledighet. Skolan brukar kalla familjen till möte för att förklara vad skolplikten innebär samt de problem som uppstår för eleven när man är borta från studierna. Ibland har det förekommit att familjer som ansökt om ledigt i mer än fyra månader, men inte fått det beviljat, ändå valt att åka och då har skolan skrivit ut eleven.

Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?**Bedömning:**

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Mentorn har en nära kontakt med sina elever och deras vårdnadshavare. Detta gör att skolan upptäcker frånvaron tidigt, vilket är viktigt i och med att skolan anser att eleven skall komma tillbaka i undervisningen så snabbt som möjligt. Mentorn lyfter även elevärendet i arbetslaget där man diskuterar elevens pedagogiska situation. Sker ingen förbättring tas kontakt med elevhälsoteamet. Då kan nästa steg vara att mentor och specialpedagog kallar till ett möte på skolan. Om det inte ger effekt kallas familjen till en elevvårdskonferens där rektor deltar. Alla samtal handlar om att lyssna in och ta reda på vad skälet är till elevens frånvaro. Det är viktigt att få med sig föräldrarna och att hålla så kallade "orossamtal" för att få med sig föräldrarna.

Utredningen består av att kartlägga hela elevens situation. Det kan handla om att titta på såväl skolrelaterade som icke skolrelaterade orsaker. Det kan vara något funktionshinder som gör att eleven inte vill gå till skolan. Många elever har sömnsvårigheter på grund av hemförhållandena och orkar inte komma till skolan eller passar på att sova dagtid. Pojkar betraktas i vissa kulturer som "vuxna" när de går i årskurs 8-9 och då har föräldrarna inte längre samma kontroll över dem vilket kan leda till att pojkarna tar sig större friheter. På skolan är det främst pojkarna som har stor frånvaro. Flickorna däremot är ofta hårt hållna hemma och ser skolan som den plats där de har större frihet att vara sig själva och tänka fritt. Men just detta läsår har skolan dock en liten grupp flickor i en årskurs som de arbetar hårt med på grund av frånvaro. Rektor och elevhälsoteamet har även diskuterat och fortbildat sig i exempelvis hederskultur för att bli bättre på att uppmärksamma detta problem. Elevhälsoteamet har blivit bättre och bättre på att tänka bredare kring orsakerna, men anser sig behöva fortsätta att utveckla sitt tvärprofessionella arbete.

Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?**Bedömning:**

Tätorpsskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

6 kap. 8a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Skolan har och har haft elever med stor frånvaro. Så kallade hemmasittare med hemundervisning förekommer, men vanligast förekommande är elever som har stor ströfrånvaro. På skolan har 14 elever en ogiltig frånvaro på över 20 procent. I varje årskurs finns det cirka 2-3 elever med stor frånvaro. Vissa elever har frånvaro på upp till 50 procent. Det finns enligt rektorn en grupp elever som kan vara svåra att hålla kvar i skolan till och med sista årskursen. I de senare årskurserna händer det att det är svårt att hålla kvar pojkarna från vissa kulturer. Skolan har enligt rektorn ett omfattande och medvetet arbete kring frånvaro. Frånvaro finns med som en stående punkt vid såväl arbetslagens möten som i elevhälsoteamet. Arbetet handlar om enskilda elever och mer strategiska frågor på skolnivå.

För samtliga elever med hög frånvaro upprättas ett åtgärdsprogram. Skolan arbetar mycket med att åtgärdsprogrammen ska vara bra utformade. Om en elev exempelvis har varit borta från skolan länge handlar det om att göra en plan för hur eleven på bästa sätt kan komma tillbaka till skolan. En anpassad studiegång kan behövas för att motivera eleven att komma tillbaka till skolan. Om en elev varit borta länge arbetar skolan med att stärka elevens självkänsla och lärarna är noga med att ha ett bra förhållningssätt gentemot eleven, eftersom eleven är känslig i början. Kurator och SYV arbetar med motivationssamtal och talar med eleven om drömmar, mål och utanförskap. Vidare förs samtal med såväl elev som vårdnadshavare om att alla ämnen är lika viktiga och varför de är det.

Skolan har just nu en liten grupp med flickor som har stor frånvaro och med dem arbetar man med så kallade "tjejgrupper" för att stärka elevernas självkänsla.

När det handlar om så kallade korridorvandrare har skolan vid behov genomfört tillfälliga insatser då samtliga lärare gått ut i korridorerna för att samla in eleverna i klassrummen och på så sätt har man vänt trenden. Ibland har det krävts att man gjort om gruppansättningar för att splittra så kallade "negativa gäng".

På skolnivå har man arbetat mycket med personalens förhållningssätt för att medvetandegöra vikten av att möta och kommunicera med elever och vårdnadshavare på ett

bra sätt. Alla lärare behöver se hemmen som en samarbetspartner för att nå framgång i arbetet kring elever med stor frånvaro.

När skolan organiserat sig i horisontella arbetslag har det blivit lättare för lärarna att få en överblick över eleverna och på så sätt kan såväl elever som tendenser snabbt identifieras. I arbetslagen är frånvaron en stående punkt på dagordningen.

Skolans rektor och kurator ingår i en samverkansgrupp med socialtjänsten och polisen kring övergripande frågor. I enskilda elevärenden finns ett bra och nära samarbete mellan skola och socialtjänst. Socialtjänsten deltar ofta vid elevhälsomöten på skolan. Resursenheten och FSI – förstärkt stöd i hemmet – används mycket. Det har förekommit att FSI gått hem och hämtat elever. Kontakt med BUP förekommer också.

De flesta eleverna lyckas man nå och får dem till skolan. Men det finns elever skolan inte lyckas med oavsett vad skolan gör. I de riktigt svåra ärendena skulle skolan önska att utbildningsförvaltningen på central nivå kunde ge stöd. Det behöver finnas centralt stöd som kan hjälpa skolan i arbetet med de elever som har stora särskilda behov. Tidigare köpte skolan platser till elever externt men det anser skolan har blivit för dyrt. Skolan upplever att utbildningsförvaltningen inte ställer sig frågan kring varför det ser ut som det gör i skolorna och inte diskuterar gemensamma strategier för skolorna. Skolan upplever vidare att det är upp till varje skola att på egen hand uppfinna hjulet för att lösa sina frågor och problem.

Trots omfattande och intensivt arbete för att få eleverna med frånvaro att åter delta i undervisningen har skolan en grupp elever med stor frånvaro utan giltigt orsak. Skolan har enligt Skolinspektionens bedömning inte fullt ut lyckats skapa fungerande rutiner för att åtgärda den ogiltiga frånvaron bland eleverna och måste fortsätta att skapa, följa upp, utvärdera och ompröva sina åtgärder för att komma tillrätta med problematiken. Skolan kan behöva stöd från utbildningsförvaltningen och andra aktörer i större omfattning än idag, för att lyckas med att åtgärda den ogiltiga frånvaron.

Beskrivning och bedömningar för Nya Elementar

Nya Elementar ligger i Stockholmsförorten Bromma. I Nya Elementar bedrivs grundskola för skolår F-9. I skolan går cirka 800 elever. Skolan är organiserad i arbetslag, ett för F-5 och fyra för årskurserna 6-9. På skolan finns även tränings- och grundsärskola, studiegrupper och en resursskola.

I skolan finns ett elevhälsoteam som består av kurator, skolsköterska, speciallärare, specialpedagogpedagoger, psykolog, studie- och yrkesvägledare.

Tabell 1: Ogiltig frånvaro, grundskola årskurserna 7-9 och obligatorisk särskola årskurserna 7-9 höstterminen 2010.

Nya Elementar	Antal
Elever	594
Elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent	4
Elever med en sammanhängande ogiltig frånvaro på en månad eller mer	0

Källa: Enligt rektors uppgift 2011-01-19

Antal elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent under två månader eller mer. Både ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro.

Antal elever med en i huvudsak sammanhängande ogiltig frånvaro under minst en månad. (Det ska räknas som sammanhängande ogiltig frånvaro även om eleven varit närvarande vid enstaka lektioner eller enstaka dag under perioden.)

Har skolan fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Skolan har inte fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i upptagningsområdet är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

I Nya Elementar är det skoladministratörerna som ansvarar för in- och utskrivning av elever i utbildningsförvaltningens register "BoSko". In- och utskrivning av elever i den egna skolan sker snarast eller senast samma vecka som eleven börjar eller slutar. Skolan arbetar utifrån utbildningsförvaltningens riktlinjer "Rutiner vid skolpliktsbevakning", som innebär att skolan ska följa en åtgärdsstrappa enligt följande – kontakta den skola eleven senast gick i, kontakta vårdnadshavarna, kontakta folkbokföringen, kontakta försäkringskassan, om vårdnadshavaren anger att eleven går i en fristående skola kontaktas handläggare på utbildningsförvaltningen. Översynen av upptagningsområdet i BoSko sker varje månad. Varje läsår finns det cirka fem elever som saknar skolplacering, men skolan brukar alltid hitta eleverna.

Det är för sällan att endast en gång per månad kontrollera om skolpliktiga elever som ska vara folkbokförda inom upptagningsområdet har skolplacering eller får utbildning på annat sätt. En elev kan då vara utan utbildning i en månad innan åtgärder vidtas.

Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?**Bedömning:**

Skolan saknar sammanställningar av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen och saknar därmed kunskap om den totala frånvarosituationen i skolan.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 7 § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Nya Elementar använder "Skolwebben", ett digitalt system för frånvaro och dokumentation, för den dagliga frånvarorapporteringen.

Skolan betraktar all frånvaro som inte är anmäld som ogiltig frånvaro. Men skolan är även uppmärksam vid upprepad anmäld frånvaro där de kan misstänka att elevens frånvaro anmäls av vårdnadshavare utan giltig orsak.

Vårdnadshavarna kan dels ringa till skolans expedition och sjukanmäla sitt barn, dels logga in i Skolwebben och där sjukanmäla sitt barn. Administratörerna fyller i heldagsfrånvaron i Skolwebben. Lärarna tar närvaro på sina lektioner och för in frånvaron i Skolwebben under lektionen eller i anslutning till lektionen. Mentorn kontrollerar från-

varon för sina elever och kontaktar hemmet genom telefonsamtal eller mejl om ogiltig frånvaro finns. Vårdnadshavarna kan logga in på Skolwebben och själva följa sitt barns frånvaro. Det är cirka 40 procent av vårdnadshavarna som loggar in på Skolwebben för att anmäla frånvaro.

Granskningen visar att skolan har fungerande rutiner för frånvarorapportering. På individnivå har skolan, särskilt mentorer och arbetslagen, en samlad bild över de elever som har frånvaro. Rektor gör dock ingen sammanställning eller analys av frånvarosituationen på skolnivå utifrån frånvarorapporteringen, vilket främst beror på att Skolwebben har stora tekniska problem och inte fungerar som det är tänkt. Skolinspektionen bedömer att det är av stor vikt att göra sammanställningar på skolnivå för att kunna dra slutsatser kring till exempel frånvaro i ett visst ämne, tid på dagen eller skillnader mellan pojkar och flickor.

Skolan är noggrann med att inte bevilja ledighet längre än tio dagar. Vid längre ledighet lämnas ledighetsansökan till biträdande avdelningschef inom grundskoleavdelningen. Skolan har dock uppmärksammat att fenomenet med att antalet familjer som reser bort längre perioder ökar samt att de får ledigheten beviljad av utbildningsförvaltningen.

Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 8 a § grundskoleförordningen

6 kap. 5 § särskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Mentorerna har huvudansvaret för att genom samtal med eleven och vårdnadshavarna ta reda på orsaken till att en elev är frånvarande. Mentorn har en nära kontakt med sina elever och deras vårdnadshavare. Detta gör att skolan har goda rutiner för att upptäcka frånvaron tidigt. I arbetslaget är elevvård en punkt på dagordningen varje vecka. Mentorn lyfter då elevärendet i arbetslaget där man diskuterar elevens pedagogiska situation. Sker ingen förbättring tas kontakt med elevhälsoteamet och familjen kallas till ett möte på skolan eller kallas till en elevvårdskonferens.

Alla samtal handlar om att fråga elev och vårdnadshavare om vad skälet är till elevens frånvaro. Det kan vara en process med flera möten och insatser som krävs för att kartlägga vad skälet är. Vissa elever kan inte sätta ord på vad orsaken är och då hittar skolan andra sätt för att ta reda på vad det kan bero på. Inför ett möte på skolan får eleven hem frågor så att elev och vårdnadshavare hinner förbereda sig inför mötet. Vid behov förekommer olika utredningar som till exempel pedagogiska eller psykologiska utredningar.

Orsakerna till frånvaron kan variera. Det kan vara såväl skolrelaterade som icke skolrelaterade skäl. Om det handlar om ett enskilt ämne är det nästan alltid idrott och hälsa det gäller. Det är dock vanligare att det handlar om hela skolsituationen. Att eleven till exempel behöver ett mindre sammanhang, mer struktur eller närmare kontakt med en vuxen. Det kan handla om att eleven inte kan komma i tid på morgonen eller efter raster på grund av att eleven har svårt att hantera tidsuppfattning. Det kan även handla om elevens sociala situation i hemmet som gör att eleven inte kommer till skolan. Det förekommer att vårdnadshavare sjukanmäler sitt barn utan att eleven egentligen är sjuk. Skolan är medveten om detta och lärarna är därför observanta på detta och vid misstanke kontaktar skolsköterskan hemmet och arbetar vidare med ärendet.

Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

6 kap. 8 a § grundskoleförordningen

6 kap. 5 a § särskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

I Nya Elementar finns emellanåt ett fåtal elever som är svåra att få till skolan under kortare perioder då kris uppstår i hemmet eller då elever är sjukskrivna. Skolan har identifierat detta och arbetar medvetet och anpassat med insatser riktade till dessa elever. Skolan arbetar hela tiden förebyggande med värdegrundsfrågor bland alla i personalen. I skolan finns ett medvetet förhållningssätt där eleven står i centrum. Många olika faktorer har skapat det goda klimatet på skolan vilket gör att eleverna trivs där och vill komma dit. Det handlar bland annat om det lilla sammanhanget i arbetslaget där elever och lärare är nära varandra samt om att alla elever blir sedda och bekräftade dagligen. I årskurserna 6-9 träffar eleverna sin mentor tre gånger per vecka. Lärarna fokuserar på det positiva hos eleven och lyfter det. Elevens åsikt efterfrågas i alla sam-

manhang. Goda relationer byggs till vårdnadshavarna redan från början. Alla ska känna sig delaktiga.

De åtgärder som sätts in då ogiltig frånvaro uppstår kan vara väldigt varierande. Men det viktigaste är att motivera och bygga goda relationer till eleven. Det kan handla om att åka hem och hämta elever, om att skicka SMS till elev för att eleven ska komma i tid. Om en elev inte vill gå på exempelvis idrotten handlar det om att hitta sätt att skapa en undervisningssituation som gör att eleven kan delta. Då kan eleven exempelvis till en början få enskild idrottsundervisning och sedan succesivt slussas in med anpassning i det stora sammanhanget. Det kan vara så att eleven behöver undervisning i ett mindre sammanhang. Vissa elever kan behöva anpassad studiegång under vissa perioder. Det kan även räcka med att arbetslaget kommer överens om att lärarna gemensamt ska anpassa eller möta eleven på ett visst sätt i undervisningen. Om en elev har mycket sjukfrånvaro brukar detta observeras och en tid brukar erbjudas hos skolsköterska och eventuellt skolläkare.

Då det handlar om särskoleelever kallar skolan till nätverksmöten för att kunna kartlägga orsaker och tillsammans med till exempel socialtjänst och habilitering få en helhetsbild av elevens situation.

Skolan initierade för några år sedan tillsammans med andra skolor i området och socialtjänsten i stadsdelen ett så kallat "resurscenter". Resurscentret består av polis, psykolog från BUP, socialsekreterare, specialpedagog och kurator. Syftet är att sammanföra flera kompetenser till ett resurscenter där barn, ungdom och vårdnadshavare kan möta det de behöver under samma tak. Resurscentret träffas varje vecka. Skolan upplever att resurscentret kan ge stöd i arbetet med de elever som har stora svårigheter samt att beslutsvägarna blir kortare med tvärprofessionella möten.